

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100976

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-10-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Михновецька Ірина Володимирівна

2. Iryna V. Mykhnovetska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8835-728X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 016

Назва наукової спеціальності: Спеціальна освіта

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна педагогіка

Дата захисту: 30-10-2023

Спеціальність за освітою: Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка

Місце роботи здобувача: Інклюзивно-ресурсний центр № 6 Печерського району м. Києва

Код за ЄДРПОУ: 42663303

Місцезнаходження: вул. Бастіонна, 3/12, Київ, 01014, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 2306

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.23

Тема дисертації:

1. Формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна
2. Formation of relationships in older preschoolers with Down syndrome

Реферат:

1. Дисертаційна робота теоретично та практично досліджує проблему формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна. В процесі роботи здійснено детальний аналіз важливості дитинства та взаємовідносин, що формуються у дошкільників. Представлено філософський, соціологічний, педагогічний та психологічний підходи до дослідження взаємовідносин. Показано різні точки зору формування взаємовідносин відповідно до наукових концепцій різних наук, а також необхідність подальшого дослідження взаємовідносин як багатофункціональної, поліморфної та міждисциплінарної проблеми. Детально розкрито поняття «взаємовідносини» та «формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна» у контексті суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу (дошкільників, батьків та педагогів, що співпрацюють з дитиною з синдромом Дауна). У теоретичній частині дослідження охарактеризовано особливості психосоціального розвитку дітей з синдромом Дауна. В результаті розроблено

алгоритм формування взаємовідносин, що складається з трьох функціональних складових: взаємодія, відносини та взаємовідносини, які безпосередньо взаємопов'язані між собою та є невід'ємною частиною один одного. Також у роботі розгорнуто проаналізовано структуру взаємовідносин відповідно до компонентів та критеріїв, що їх характеризують. Перший компонент взаємовідносин – це інтрасуб'єктний, що характеризує дослідження взаємовідносин з позиції дошкільника з синдромом Дауна, тобто як дитина себе оцінює та сприймає в оточуючому світі, якими емоціями та установками керується та наскільки у взаємовідносинах відіграє роль сформованість її когнітивних функцій. Відповідно, інтрасуб'єктний компонент включає установочно-мотиваційний та когнітивно-афективний критерії оцінювання. Другий компонент – інтерсуб'єктний, що демонструє як дошкільника з синдромом Дауна сприймають однолітки та особи, що їх оточують (батьки, педагоги), особлива увага приділялась конативній (поведінковій) сфері та соціальному статусу. Інтрасуб'єктний компонент включає конативний та диспозиційний критерії оцінювання. Кожен критерій оцінювання має власні показники, відповідно до яких розроблявся діагностичний комплекс дослідження. В результаті для дослідження соціальних установок та мотивації застосовувалась методика корекції емоційних реакцій на неуспіх у дітей з інтелектуальними порушеннями за Н. Білопольською (ігрове та вольове завдання); для розумового та емоційного розвитку – методика спостереження за різними сторонами поведінки дитини (Л. Регуш); індивідуальне психолого-педагогічне обстеження (А. Маллер); корекція емоційних реакцій на неуспіх у дітей з інтелектуальними порушеннями за Н. Білопольською (інтелектуальне завдання) та методика оцінки рівня соціального розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями за параметрами соціальної компетенції (А. Закрепіної); для дослідження апатії, сугестивності, агресивності, пасивності, адекватності та позитивізму – тест – опитувальник батьківського ставлення А. Варги і В. Століна; для визначення соціального статусу – методика «Секрет» за Я. Коломінським. В результаті було здійснено кількісний та якісний аналіз отриманих даних. Щоб виявити значущість отриманих результатів було застосовано багатofункціональний статистичний критерій χ^2 – кутове перетворення Фішера та метод рангової кореляції Спірмена. Було виявлено, що у дітей з синдромом Дауна взаємовідносини формуються із запізненням та деформовано, вони не розуміють доцільності у контакті з оточуючими і мають низку труднощів соціальної взаємодії. У процесі дослідження було враховано не тільки ступінь інтелектуальних порушень у старших дошкільників із синдромом Дауна, а й наявність-відсутність у них супутніх порушень (слуху та зору), а також гендерну приналежність. У роботі розкрито основні умови формування взаємовідносин (педагогічні, психологічні та організаційні), що допомагають структурувати процес формування взаємовідносин та визначити ключові труднощі їх формування у процесі навчання та виховання. Розроблений алгоритм формування взаємовідносин та структурно-критеріальна модель взаємовідносин розкривають їх системність та багатогранність. Констатувальний експеримент підтвердив доцільність використання алгоритму та структурно-критеріальної моделі взаємовідносин та допоміг визначити подальші шляхи здійснення корекційної роботи зі старшими дошкільниками з синдромом Дауна. Труднощі формування взаємовідносин є на всіх етапах їх становлення і полягають у нерозумінні завдань, не детальному поясненні, відсутності додаткових методів та засобів здійснення освітнього процесу та ін. Результати формувального експерименту показали позитивні результати впровадження програми формування взаємовідносин і залежність між їх формуванням та впливом супутніх порушень й гендерної ознаки.

2. In the manuscript, the author theoretically and subsequently practically investigates the formation of relationships between older preschoolers with Down syndrome. The information had been analyzed in detail the importance of childhood and the relationships that preschoolers have. In research autor substantiates philosophical, sociological, pedagogical and psychological approaches to the study of relationships. Different points of view were shown for the formation of relationships in accordance with scientific concepts of a specific science, as well as the need for further study of relationships as a multifunctional, polymorphic and interdisciplinary problem. Children with Down Syndrome have features of psychosocial development that had been emphasized by the author in the theoretical part of the study. Researcher also created an algorithm for forming relationships, which consisted of three functional components: interaction, relationships and relationships

that are directly related to each other and are an integral part of each other. In the practical part of the study, two components of the relationship were identified: intrasubject and intersubject. The intrasubjective component includes the set-motivational and cognitive-affective criteria; intersubjective includes the connective and dispositive. Each criterion has its own indicators, on the basis of which research methods were selected and adapted. As a result, the method of correction of emotional reactions to failure in children with intellectual disability according to N. Belopolsky (play and volitional task) was used to study social attitudes and motivation; for mental and emotional development – methods of observation of different aspects of the child's behavior (L. Regush), individual psychological and pedagogical examination (A. Muller), correction of emotional reactions to failure in children with intellectual disability according to N. Belopolsky (intellectual task) assessing the level of social development of children with intellectual disability according to the parameters of social competence of normally developing preschool children (A. Zakripina); for the study of apathy, suggestiveness, aggressiveness, passivity, adequacy and positivism – test – questionnaire of parental attitude A. Vargoy and V. Stolin; to determine social status – the method "Secret" by J. Kolominsky. The result was a quantitative and qualitative analysis of the results obtained. The multifunctional statistical criterion χ^2 – Fisher angular transformation and Spearman rank correlation method were used to reveal the significance of the obtained results. In the research process were taken into account not only the degree of mental retardation in pre-school age with Down Syndrome, but the presence or absence of associated abnormalities in the form of hearing and vision, as well as gender identity. As a result, on the basis of the results obtained in summative experiment has developed the relationship formation program of the senior preschool Down Syndrome children, which consisted of 20 lessons. It was also determined the level of relationship the senior preschool Down Syndrome children. The experiment results had showed the positive results of the implementation of the programme of developing relationships and the influence of concomitant disorders and gender on the formation of tavsan. The author had been analysed the conditions of forming relationships and developed recommendations on the formation of relationships for parents and teachers, working with preschool Down Syndrome children. Scientific novelty and theoretical significance of the research lies in the fact that was first obtained scientific data about the peculiarities of the psychosocial development of children of senior preschool age with Down Syndrome and defined the levels of formation of relationships among children with Down Syndrome, etc.; deepened and clarified: indicators of development of relationships in children with Down Syndrome, etc.; further development of the acquired scientific knowledge about the nature of concepts "interaction with the closest social environment of children with down syndrome" and "the relationship of preschool children with down syndrome", etc. Practical significance of the obtained results lies in the fact that: the developed correction developmental program for the formation of relationships among children of preschool age with Down Syndrome; the results of the study can be used by teachers and specialists special pre-school educational institutions and in the system of training and retraining of defectologists (teacher of the deaf and hard of hearing, specialist on mental defects, typhlopedagogy), speech therapists, practical psychologists; research materials useful for the further improvement of educational work with children with down syndrome.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Mykhnovetska, I.V. (2021). Motivation, stimulation and behavior as indicators of the formation of relationships in older preschool children with Down syndrome. *Psychiatry, psychotherapy and clinical psychology*, 12 (4),622–635. DOI 10.34883/PI.2021.12.4.005 (Scopus)

- 2. Mykhnovetska I. (2021). Formation of relationships as the basis of successful personality development. Knowledge management competence for achieving competitive advantage of professional growth and development: monograph, 97 – 110. ISBN 978-9984-746-25-8
- 3. Mykhnovetska, I.V. (2020). Features of the formation of sociocultural values in children of senior preschool age with Down syndrome. «Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, sectio N – Educatio Nova», 5, 529 – 539. ISSN: 2451-0491 DOI: 10.17951/en.2020.5.529-539
- 4. Mykhnovetska I.V. (2018). Study of the level of social development of preschoolers with Down syndrome in the conditions of an inclusive group. Pedagogical process: theory and practice, 1-2 (60-61), 153-160. ISSN 2412-0154.
- 5. Mykhnovetska I.V. (2018). The results of an experimental study of the relationships of older preschoolers with Down syndrome. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 8 (82), 236-246. DOI 10.24139/2312-5993/2018.08/236-246
- 6. Mykhnovetska I.V. (2018). Peculiarities of the intersubjective component of relationships in older preschoolers with Down syndrome. A special child: education and upbringing, 3, 74-84. ISSN 2312-2781
- 7. Mykhnovetska I.V. (2018). Peculiarities of the study of the relationships of older preschoolers with Down syndrome according to the cognitive-affective criterion of the intrasubjective component. Current issues of humanitarian sciences, 20 (2), 147-154. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/20.167475>. ISSN 2308-4863
- 8. Mykhnovetska I.V. (2018). Peculiarities of the intrasubjective component of relationships in older preschoolers with Down syndrome (according to the attitudinal and motivational criterion). Innovative pedagogy, 3, .64-68. ISSN 2311-5491
- 9. Mykhnovetska I.V. (2019). The structure and content of the relationship-building program for older preschoolers with Down syndrome. A special child: education and upbringing, 3, 84 – 94. DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v3i92.35>
- 10. Mykhnovetska I.V. (2017). Social component of psychosocial development of preschoolers with Down syndrome. Education of persons with special needs: ways of development, 13, .398-405. ISSN 2313-4011

Наукова (науково-технічна) продукція: дисертаційне дослідження

Соціально-економічна спрямованість: формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом дауна

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0115U000200

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кобильченко Вадим Володимирович

2. Vadym V. Kobylchenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7717-5090

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=uDzZgLCAAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хохліна Олена Петрівна

2. Olena P. Khokhlina

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8755-2235

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=HRQPQpsAAAAJ&hl=ru;>

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219595229;>

<http://researchgate.net/profile/Olena%20Hohlina>

Повне найменування юридичної особи: Національний авіаційний університет

Код за ЄДРПОУ: 01132330

Місцезнаходження: проспект Любомира Гузара, буд. 1, Київ, 03058, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косенко Юрій Миколайович

2. Yurii M. Kosenko

Кваліфікація: к. пед. н., старший науковий співробітник, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2723-2031

Додаткова інформація: Scopus ID 57430300900; Researcher ID A-2452-2019; Web of Science 1811052

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чеботарьова Олена Валентинівна
2. Olena V. Chebotareva

Кваліфікація: д.пед.н., старший науковий співробітник, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4560-3708

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=SCXS9zcAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ярмола Наталія Анатоліївна
2. Nataliia A. Yarmola

Кваліфікація: к. пед. н., с.д., 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9374-5543

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=cxh8FVvkAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлінського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Засенко В'ячеслав Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Засенко В'ячеслав Васильович

